

KIRILGAN GRUPLAR VE COVID-19

Dr. Yeşim Yasin

Dr. Öğretim Görevlisi, Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Türk Tabipleri Birliği Halk Sağlığı Kolu Yürütme Kurulu Üyesi

Bu bölüm, üç ayrı alt başlık halinde COVID-19 salgınının sanıldığı gibi 'herkesi aynı şekilde' etkilemediği, çeşitli temel alanlarında var olan eşitsizlikleri berraklaştırdığı ve kırılğanlıkları arttırdığını göstermek amacıyla yazıldı. Salgınla birlikte toplumsal hayatta oluşan yeni çatlaklar en başta yaşlılar, kadınlar ve LGBTİ+'ler üzerinden belirginleşti, mevcut eşitsizliklerle iç içe geçti. Üstelik bu tablo pandemi bittiğinde bir anda değişmeyecek. Etkileri uzun menzilli olacak, muhtemelen pandemiden çok daha uzun sürecek gibi gözüküyor.

Halk sağlığı felsefesi sosyal eşitlik, hakkaniyet ve adalet gibi kurucu kavramlar üzerinde temellenir. Tam da bu sebeple sağlık açısından dezavantajlı ya da kırılğan gruplar, doğrudan halk sağlığının ilgi ve çalışma alanı içindedir. Geniş bir kavram olduğu için onlarca farklı biçimde tanımlanabilir. En kısa tanımlarından biri fiziksel, psikolojik ve/veya sosyal sağlık açısından sağlık risk altında olan nüfus gruplarıdır (**Aday LA, 1993**). İster bir sağlık sorunu üzerinden, isterse grup aidiyetine bağlı olarak sınıflansın, sosyal gradyandaki düşük konum ve altta yatan toplumsal cinsiyet, ırk, etnisite gibi farklar nedeniyle kırılğan gruplar, sağlıklarının bozulma riski daha yüksek ve buna rağmen sağlık hizmetlerine erişimleri daha sınırlı olan sosyal gruplar olarak tanımlanabilir (**Kilbourne AM ve ark. 2006**). Tehlike ya da risk nosyonu, kavrama içkindir (**Spanswick M, 2003**). Karşımızdaki ister birey, ister aile birimi, isterse bir sosyal grup olsun kırılğanlık, sağlık sorunlarına, kazalara, tehlikelere, kayıp ya da ihmale karşı savunmasız olmak anlamına gelir (**Rogers A, 1997**). Kırılğan gruplar çoklukla ayrımcılığa uğrar, stigmatize edilir, aşağılanır, ötekileştirilir ve marjinalize edilir; temel hakları yok sayılır, inkar edilir. Olağandışı durumlarda sorunlar çok daha fazla görünür olur, derinleşir. COVID-19 gibi hastalık salgınları bu olağandışı durumlardan biridir. Üstelik bu tür salgınlar, insanları sosyo-ekonomik olarak daha da savunmasız bırakabileceği için, salgın öncesinde kırılğan olmayan birey ve gruplar salgın süreci ve/veya sonrasında kırılğan hale gelebilir. Dolayısıyla süreç statik değil, dinamiktir.

Kaynaklar

- Aday, L. A. (1993) *At Risk in America: The Health and Health Care Needs of Vulnerable Populations in the United States*. San Francisco, Calif: Jossey-Bass, pp.1-7.
- Kilbourne A. M., Switzer, G., Hyman, K., Crowley-Matoka, M., Fine, M. J. (2006) *Advancing Health Disparities Research Within the Health Care System: A Conceptual Framework*. *Framing Health Matters*, 96(12): 2113-2121.
- Rogers, A. (1997) *Vulnerability, health and health care*. *Journal of Advanced Nursing* 26: 65-72.
- Spanswick, M. (2003) *Access to Health Care: Vulnerable Groups in Society*. In: *Public Health and Society*. Palgrave: London, pp. 83-100.
https://doi.org/10.1007/978-1-4039-3744-5_5